

Nr 317.

Av herrar **Werner** och **Svensson** i Grönvik, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 72, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 11 juni 1948 (nr 283) om pappersskatt samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m.

I proposition nr 72 till årets riksdag föreslår Kungl. Maj:t att förordningen av den 11 juni 1948 (nr 283) om pappersskatt med vissa ändringar skall äga fortsatt giltighet intill utgången av juni månad 1950.

Utan att ingå på skattens principiella berättigande ha dock de erfarenheter, som hittills vunnits av skatteförfattningens tillämpning, i visst avseende varit av sådan art, att en ändring av författningens tillämpningsföreskrifter synes vara i hög grad påkallad.

I förordningens 1 § mom. 2 stadgas följande: »Skatt skall icke utgå för ofärgat eller färgat tidningspapper som användes för tryckning av allmän nyhetsstidning.» Med detta undantagsstadgande, vilket till sitt innehåll klart undantager den nyhetsförmedlande tidningspressen, avsågs att icke genom en särskild skatt ekonomiskt belasta den tidningspress som betjänar allmänhetens nyhetsintresse i olika avseenden.

Att härvid verkställa en klyvning av principen huruvida skattskyldighet skall föreligga på grundval av nyhetsmaterialets innehåll, exempelvis om detta är av aktuellt politiskt intresse eller eljest utgöres av notiser och dagshändelser, är en omöjlighet och kan icke heller ha varit avsett vid författningens tillkomst. Det försök till en sådan principklyvning, som sedermera skett genom verkställighetsorganets tillämpningsföreskrift, har också i praktiken visat sig leda till uppenbart orimliga för att icke säga grundlagsstridiga resultat.

I bevillningsutskottets betänkande nr 48 år 1948 uttalas bl. a. beträffande vad som bör förstås med det av utskottet använda uttrycket »allmän nyhetstidning»: »Den omständigheten att en tidning utkommer exempelvis 2 dagar i veckan bör icke alls inverka på frågan huruvida tidningen skall anses som allmän nyhetstidning eller icke. Den avgörande synpunkten bör i stället vara huruvida tidningen innehåller aktuella nyheter av varjehanda slag, vilka icke endast äro av intresse för vissa yrkeskategorier utan läsas av vad man brukar kalla den breda allmänheten. Gränsdragningen mellan skattepliktigt och skattefritt tidningspapper bör uppenbarligen göras oberoende av om nyhetsmaterialet tillhandahålles genom tidningarnas telegrambyrå eller anskaffas på annat sätt.»

Utskottet har här sökt att giva en definition rörande tillämpningen, avsedd att från skatten undantaga den nyhetsförmedlande tidningspressen, oavsett om nyhetsinnehållet vore av dagspolitiskt eller annat innehåll. En annan tolkning, vilken komme att medföra att tidningar av viss politisk läggning eller med aktuellt dagspolitiskt nyhetsinnehåll kunde komma att sättas så att säga i en straffklass gentemot andra tidningar, måste framstå såsom obillig och orimlig. Det bör härvid vara klart, att verkningarna för den av skatten drabbade tidningen i vissa fall kunna vara av så allvarlig ekonomisk art, att tidningens fortbestånd härigenom kommer att allvarligt hotas. Detta gäller alla tidningar, som äro hänvisade till den fria marknaden för sin prenumerantanskaffning. En åtgärd, som medför sådana verkningar, måste stå i uppenbar strid icke blott mot det allomfattande och lika rättskydd som i grundlagen tillförsäkras det fria ordet i tryckt skrift utan även emot den okränkbara rättsprincip som stadgar allas lika behandling inför lag.

Det var därför ägnat att väcka en icke ringa förvåning och reaktion, då kontrollstyrelsen, vilken fått sig anförtrodd tillämpningen av skatteförfattningen i fråga, under sistlidna höst beslutade att utsträcka skatteområdet även till vissa tidningar med obestriddigen allmänt nyhetsinnehåll. Dit hänfördes bl. a. mycket betydande delar av bondeförbundspressen, såsom riksorganet Svenska Landsbygden och samtliga dess avläggare, tidningarna Värmlandsbygden, Dalslandsbygden, Blekinge-Posten m. fl.

Avgörande för detta, enligt vår mening uppenbarligen felaktiga beslut har styrelsen från sina utgångspunkter enligt vad som upplysts ansett vara, att aktuella nyheter icke plägat införas i tidningarna i fråga i sådan omfattning att tidningarna kunnat betraktas som allmänna nyhetstidningar i gängse mening utan alltså borde anses huvudsakligen såsom fackliga eller politiska publikationer. En dylik tolkning är emellertid orimlig och skulle leda till skapandet av ett censurorgan över periodisk nyhetsförmedlande tryckt skrift, vilket ägde i sin hand att avgöra, om skriftens innehåll vore av sådant nyhetsvärde eller intresse för den s. k. breda allmänheten, att skriften på grund härav borde skattebelastas eller icke. Om en sådan tolkning såsom här skett tillämpas med hänsyn till nyhetsmaterialets politiska men icke förty dock skiftande dagsaktuella innehåll, så torde en av tryckfrihetsförordningens fundamentala grundprinciper därmed hava satts ur funktion.

I den vid fjolårets riksdag såsom vilande antagna tryckfrihetsförordningen 1 kap. 1 § stadgas följande:

»I överensstämmelse med de i regeringsformen fastställda grunderna för allmän tryckfrihet och till säkerställande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall det stå varje svensk medborgare fritt att med iakttagande av de bestämmelser, som äro i denna förordning meddelade

till skydd för enskild rätt och allmän säkerhet, i tryckt skrift yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst.»

I samma kapitel 2 § heter det vidare: »Ej heller vare någon myndighet eller enskild tillåtet att på grund av skrifts innehåll genom åtgärd vilken icke äger stöd i denna förordning hindra tryckning eller utgivning av skriften eller dess spridning bland allmänheten.»

§ 8 i samma kapitel lyder: »Privilegier å skrifers utgivande må icke meddelas. Konungen dock obetaget att förnya sådana till allmänna inrättingars underhåll redan förlänta, provisoriskt varje gång på 20 år.»

I samma förordnings kap. 6 § 1 skyddas rätten för varje svensk medborgare att utan hinder sprida tryckt skrift.

Grundlagsstadgandets innehåll medgiver icke att åtgärd av någon får vidtagas, vilken ens i andra hand kan medföra hinder för tryckt skrift att utkomma. Nu kan invändas att sådant hinder i förevarande fall icke ifrågakommit, men då den verkliga effekten slutligen måste bli den att ett ekonomiskt svagt tidningsorgan i konkurrens med de s. k. fria tidningarna icke kan bära den ökade ekonomiska belastningen utan måste läggas ned, så har därmed ett kraftigt ingrepp i det fria ordets grundlagsskydd i verkligheten skett. Än mera betänkelig framstår åtgärden därför att belastningen icke träffar den allmänna tidningspressen likartat och allomfattande utan att urvalet sker på grundval av ett förhandsbedömande eller om man så vill en viss form av censurering av skriftens innehåll, varigenom en klassificering sker i gynnade eller missgynnade grupper.

I vart fall måste förfarandet anses stå i strid med grundlagens anda och mening och vid en fortsatt tillämpning leda till för tryckfriheten mycket farliga konsekvenser.

Det förefaller ovisst, om lagtexten till den av riksdagen godkända förordningen om pappersskatt behöver ändras. Däremot kräves ett klarläggande genom tillämpningsanvisningar till undantagsstadgandet för att härigenom förebygga en fortsatt felaktig tillämpning av skatteförfattningen i fråga.

Den omständigheten att frågan om beskattning av dagstidningar i ett fall redan avgjorts av regeringsrätten ger i ännu högre grad riksdagen anledning att genom ett klarläggande av lagstiftningen bringa tillämpningen i riktig överensstämmelse med andemeningen i såväl tryckfrihetsförordningen som även textinnehållet i förevarande författning.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 72 måtte besluta dels att vid en eventuell förlängning av giltighetstiden av kungl. förordningen den 11 juni 1948 ang. pap-

persskatt till § 1 mom. 2 foga sådana tillämpningsföreskrifter att den nyhetsförmedlande tidningspressen, oavsett dess nyhetsinnehåll eller vilken samhällsgrupp som är läsare därav, icke måtte beläggas med pappersskatt, dels att redan påförd eller av tidningarna i fråga inbetald sådan skatt måtte till dem restitueras; samt

att vederbörande utskott ville utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar.

Stockholm den 19 mars 1949.

Osc. Werner.

Hjalmar Svensson
i Grönvik.

Nr 318.

Av fru **Johansson** i Norrköping **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 93, med förslag till föräldrabalk, m. m.

(Lika lydande med motion i Första kammaren nr 253.)

Stockholm den 19 mars 1949.

Elsa Johansson.

Hildur Nygren.

Ellen Svedberg.

Elin Eriksson.

Lars Lindahl.

Gösta Skoglund.
